

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף צוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" עטרת שרה

ע"ש רבי רפאל זביחי בן פינחס זצ"ל ע"ש מנ"ל שרה זביחי בת דינה ע"ה
נוסדו בשנת תשכ"ז (1967) בתל אביב

פְּרָשַׁת נֹחַ

עֲלוֹן מִס': 2,151 | תשפ"ז

ליקט וערך: הרב רפאל זביחי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זביחי שליט"א

עַל חֲטָאִים שֶׁבִּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, מַעֲנִישׁ ה' בְּעוֹלָם הַזֶּה!

"כִּי מִלֵּאָה הָאָרֶץ חָמֵס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מִשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ" (ו, יג) - הגאון הקדוש רבי אברהם אזולאי זצ"ל, סבו הגדול של מרן החיד"א זצ"ל, כתב בפירושו למסכת אבות על דברי המשנה: "עֲשֵׂרָה דוֹרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ, לְהוֹדִיעַ כִּמָּה אָרֶךְ אִפִּים לִפְנֵינוּ, שְׁכַל הַדּוֹרוֹת הֵיוּ מְכַעֲסִין וּבָאִין עַד שֶׁהָבִיא עֲלֵיהֶם אֶת מִי הַמַּבּוּל". (אבות פ"ה מ"ב) ונשאלת השאלה: אם עשרה דורות הכעיסו, מפני מה ניתך הזעם רק על דור המבול עד לכליון חרוץ? והשיב, שהתירוץ טמון בלשון המשנה: "עשרה דורות היו מכעיסין ובאים - לפניו", חטאים היה בדברים שבין אדם למקום, בהם מאריך הבורא אפו, ונותן ארכה לתשובה, ולבסוף לא ימלט איש מדינו - מה לו לרדוף אחר האדם אם בסופו של דבר יתייצב האדם לפניו! אבל דור המבול השחית דרכו בחטאים שבין אדם לחברו, ככתוב "וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹקִים וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס", ובהם אין הקדוש ברוך הוא ממתין עד לגיהנם, ומעניש בעולם הזה!

יסוד זה השריש בנו גם החפץ חיים זצ"ל, וסיפר מקרים שאירעו לעיניו. לדוגמה, מקרה מזעזע שאירע בימי נעוריו. אלמנה התגוררה עם ילדיה באגף דירתו של יהודי אמיד. בכל כוחה עמלה לפרנס את ילדיה, חסכה מעט לתשלום שכר הדירה אך לא עלה בידה להשלים את כולו. היקשה בעל הבית את ליבו, ודרש ממנה לפנות את הדירה. והימים ימי החורף הנורא, השלג כיסה את עין הארץ והכפור המקפיא הצמיח. התחננה שניח לה עד בוא האביב, הבטיחה שתפרע את חובה לשיעורין, אך הוא הקשיח ליבו והסיר את הרעפים מגג האגף. הקור הנורא חדר פנימה ואילץ את האלמנה להימלט מהדירה הקפואה עם פעוטותיה ולבקש מחסה באשר תמצא. העיירה רעשה וגעשה, הכל גינו והוקיעו את המעשה המחפיר, אבל ידם קצרה מעשות דבר. אנשים רחמנים אספו את המשפחה לביתם, ושטף החיים הקהה את רועם המאורע עד שהתפוגג ונשכח. אבל החפץ חיים לא שכח. נצר את המאורע בליבו ואמר לנפשו: הרי התורה הקדושה הזהירה שלא לצער אלמנה, וכתבה על כך עונש נורא - הייתכן שאותו אדם יצא פטור בלא כלום? עברו עשר שנים, ולפתע נשמע הקול שאותו אדם ננשך בידי כלב שוטה וחלה בכלבת, החל לנבוח ככלב ומת בייסורים קשים ומרים לאחר שבועות של כאבים נוראים!

ועוד סיפר: מעשה בקצב גברתו ואלים, שעלה הגורל של בנו יחידו לשרת בצבא הצאר עשרים וחמש שנה. מה עשה, עלה לבית המדרש וחטף בן ישיבה, שיחד את הממונה ומסרו לצבא תחת בנו! ושוב: הכל התמרמרו וסלדו, אך ברבות הימים שכחו, מלבד החפץ חיים. הוא עקב אחר אותו קצב שלושים שנה, לראות מה יהא בסופו. חלפו שלושים שנה, הקצב הזדקן, ובנו עזר על ידו באיטליז. שלח את בנו לרכוש שוורים לשחיטה, הלך בנו ועבר בכפר אחד באיזור הביצות, יתוש ארסי עקצו והוא חלה במחלת האבעבועות השחורות, המדבקת והקטלנית. התרחקו ממנו הכל, והוא מת בייסוריו מנודה ומבודד. אף אנשי החברה קדישא פחדו לטפל בו פן יידבקו במחלתו. והיה מוטל בבזיון עד שאביו - אותו קצב - בשנות זקנותו, הוכרח לעסוק בעצמו בקבורת בנו יחידו והורידו במו ידיו אלי קבר! כך תובע הבורא יתברך עונש שבין אדם לחברו, ואינו ממתין בעונשם לעולם הבא!

אלה תולדת נח נח (ו, ט) - 3 פעמים מוזכר נח בפסוק זה. שלושה עולמות ראה (בנין, חורבן, בנין); שלוש מידות היו לו (צדיק, תמים, את ה' התהלך), ושלושה בנים היו לו (שם, חם, יפת).

את-שם את-חם ואת-יפת (ו, י) - נח לימד את העולם דרך ראויה בעבודת ה'. את שם - לזכור תמיד את ה', כנאמר: "שויתי ה' לנגדי תמיד", את חם - לקיים המצוות בהתלהבות ובחום, ואת יפת - לעשות מעשים יפים ומתוקנים בעיני אלוקים ואדם. (רבי בונים מפשיסחא)

קץ כל-בשר בא לפני (ו, יג) - רמז הקדוש ברוך הוא לנח על המבול הבא שימשך 190 יום כמנין קץ, ארבעים יום מטר, ומאה וחמשים יום גברו המים. (בעל הטורים)

צהר תעשה לתבה (ו, טז) - בזוהר מובא, שנח מרמז על שבת, מלשון מנוחה. והשבת גם מגינה על האדם מהמבול שבעולם. צהר בגימטריה 295, תבה בגימטריה 407, יחד יוצא 702 כמנין שבת. אם עושים צוהר לתיבה, להכניס האור לבית, תהיה בחינת שבת, המצילה מפני המבול.

ופתח התבה בצדה תשים (ו, טז) - זה פתח צדדי לבעלי תשובה, שאינם יכולים להיכנס בפתח הראשי. זהו שאמרו חז"ל (סנהדרין קג): "מלמד שעשה לו [למנשה] הקב"ה כמין מחתרת ברקיע, כדי לקבלו בתשובה". (בית אהרן)

תרח הוליד את-אברם (יא, כז) - אברהם אבינו היה בן נ"ח (58) בשעה שנפטר זקנו נח.

שנינו

גבאי בית הכנסת הגדול בפרנקפורט החליטו להעביר מתפקידו את החזן הראשי, לאחר שהתברר כי האיש קל-דעת ומזלזל במצוות. בא החזן אל רב העיר, רבי אברהם-אביש, וביקש שיתערב כדי למנוע את הדחתו. **החזן ניסה להיתמם** ולהציג את עצמו כצדיק גמור ואף אמר: "יראה נא רבנו עד כמה מתקבלת תפילתי לפני המקום. כאשר עברתי לפני התיבה בשמיני-עצרת, אך פתחתי בתפילת 'גשם', מיד התקדרו השמים ומטר עז ניתך ארצה". הרב, שידע היטב כי אין תוכו של החזן כבדו, חיך ואמר: "להווי ידוע לך שאנשים כמוך הורידו פעם לעולם לא גשם בלבד אלא מבול של ממש..."

מושגים ביהדות

חשוון

בא' בחשוון ב'תתקל"ה, **הסתיימה בניית בית המקדש הראשון**, בשנה האחת עשרה למלכות שלמה המלך. הבנייה נמשכה שבע וחצי שנים והשתתפו בה 150,000 אלף איש. בספר מלכים, בו מתוארת הבנייה, **מוזכר חודש מרחשון בשם 'ירח בול'**, ונקרא כן מפני הלחות של הגשם היורד אז, או על שם המבול שהחל במרחשון, או מפני שבוללין לבהמות מהבית מפני שאין מרעה בשדה.

ביום זה, בשנת ד'תתקמ"ה, **נכבשה ירושלים** בידי צלאח א-דין ושלטון הנוצרים בירושלים שבאו אליה במסעי הצלב העקובים מדם - בא לקיצו, מאז הותרה ליהודים הכניסה לירושלים.

בז' בחשוון שהוא 15 יום אחר חג הסוכות, מתחילים בארץ ישראל **שאלת גשמים** (פרך עלינו) ב'ברכת השנים' בתפילת שמונה עשרה. הסיבה לכך היא שלא רצו שיחלו גשמים לרדת בטרם כל העולים לרגל לירושלים בסוכות יעברו את נהר פרת.

סיפור השבוע

"תחתים שנים ושלשים" (ו, טז)

בבנין ברחוב אלקנה בירושלים שבו התגורר **מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל**, המקלט שבבנין שימש כבית כנסת, מרן זצוק"ל התגורר בקומה הראשונה (כשספרייתו מכוונת מעל בית הכנסת שהיה שטחו קטן), והגאון הגדול רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל - ראש ישיבת "פורת יוסף" היה גר בקומה השנייה מעליו. באחד הימים שאל מי ממקורביו של הגאון **רבנו בן ציון אבא שאול זצ"ל**: האם לא מפריע לרב שגר מעל בית הכנסת? נענה הרב ואמר: יותר מפריע לי שאני גר מעל ביתו של חכם עובדיה שהוא בבחינת ספר תורה מהלך...!

מעשה ידוע, שפעם אחת כשעלה מרן רבינו על סולם על מנת לחפש ספר מסויים, ועיין בו, ומכיון שהיה שקוע בתורה כהרגלו, כשבא ללכת שכח שהוא על הסולם, מעדו קרסוליו, נפל ארצה ונחבלה ידו. מששמעו כן ידיד נפשו הגאון **רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל**, קרא את חתנו **רבי יצחק זילברשטיין שליט"א** (רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק), וילכו שניהם יחדיו לקיים מצוות ביקור חולים אצל מרן זצוק"ל, והנה הגרי"ש אלישיב אשר היה ידוע כקצצר בדיבורו, יצא הפעם מגידרו וישב ושוחח עם מרן בדברי תורה שעה ארוכה, כך שנמשכה הפגישה מעל לשעה. כשיצאו מן הקודש, הביע חתנו את תמיהתו בפניו, מה ראה כבודו לנכון לצאת מגידרו ולהאריך בדיבור? ענהו הגרי"ש אלישיב ואמר: נכון, אמרת ששיניתי ממנהגי, אך הוכרתי לעשות כן עבור גאון זה שנחבל ונחלה בגודל אהבתו את התורה, שכך הווה עובדא, שנתחדש להגאון הרב עובדיה חידוש בהלכה, וכאשר מצא שכיוון לדבריו של אחד מגדולי הפוסקים, שכח היכן הוא נמצא, ומיהר עם הספר לכתוב את דבריו של אותו פוסק, ונפל ונחבל. האם לאיש אשר כזאת, שאהבת התורה בוערת כאש בקירבו ובאהבתה ישגה תמיד, לא ראוי להאריך בדיבור?!

שְׂרִידַת בְּעָלֵי הַחַיִּים בַּמְּבּוּל

המבול היה עונש כבד ביותר ליקום כולו, ככתוב: "וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְקוּם". המדרש מציין שהמים השמידו לא רק את מה שעל פני הקרקע, אלא גם "שלושה טפחים של עומק המחרשה נימוחו וניטשטשו". מדוע הוכה העולם מכה קשה כל-כך? ההסבר הוא שאין זו ענישה בלבד, אלא תיקון העולם אחר חטאי דור המבול. העולם צריך להתנהל בדרך תקינה, כדברי הנביא ישעיה: "לֹא תהו בְּרָאָה, לְשֹׁכֵת יִצְרָה". לשם כך נתן הקב"ה את שבע מצוות בני נח, שמבטיחות את קיומו התקין של העולם. אנשי דור המבול השחיתו את העולם ולכן הוא חרב. המבול נמשך שנה תמימה, ובמהלכה צפה תיבת נח על פני המים. היו בה נח ומשפחתו ונציגים מכל בעלי החיים. בין המינים הרבים בתיבה היו גם חסרי חוליות, שעליהם הגמרא קובעת: "כל ברייה שאין בו עצם, אינו מתקיים 12 חודש, ואינו חי אף 6 חודשים". אם-כן, כיצד עברו חסרי החוליות את שנת המבול, והלא המבול נמשך שנה שלמה, שהיא מעבר לאורך חייהם! אלא ההסבר הוא, שתוחלת החיים שנקבעת לכל יצור תלויה בקביעת הזמן. הירושלמי כותב שבשנת המבול "לא שימשו המזלות". כלומר, השמש והירח לא תפקדו ולא התקיים הזמן הרגיל. חז"ל אומרים: ש"נח בכניסתו לתיבה, הכניס עמו אבנים טובות ומרגליות. בשעה שהיו כהות היה יודע שהוא יום, ובשעה שהיו מבהיקות היה יודע שהוא לילה". נמצא אפוא שמבחינת חסרי החוליות השעון הרגיל נעצר, וכך שרדו. השבתת גרמי השמים ועצירת הזמן השתלבו עם מבול המים. כולם נועדו להביא את העולם לכלל מצב של מחיקה והתחלה מחדש. ההצפה במים משולה למקווה טהרה. כשם שגר המתגיר צריך לטבול במקווה כדי "להיוולד מחדש", כך העולם היה צריך להיות מוצף במים כדי שהעולם שאחרי המבול יהיה "עולם חדש" (כלשון המדרש).

במלאת 13 שנים לפטירת מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

במעמד הקבלת פני רבו מטעם אל המעיין

בטקס היבחרו לראשון לציון והרב הראשי לישראל

בהילולא המסורתית שערכנו לרבינו חיים פלאג'י זצוק"ל

בביקורו הנדיר בציונו של רבי שמעון בר יוחאי במירון

אמירת סליחות עם רבינו אליהו בקשי דורון זצ"ל

הרבנים זביחי שליט"א בהתייעצות עם מרן רבינו זצ"ל

בשיעורו הקבוע עם הרב המקדים רבי פינחס זביחי שליט"א

בשיעורו הקבוע עם המקובל רבינו יצחק כדורי זצ"ל

בשיח סוד עם הרב אליעזר מנחם מן שך זצ"ל

בעריכת חופה וקידושין לתלמידו חביבו הרב שלמה זביחי שליט"א

מעמד דגל ירושלים ללימוד ההלכות הנהוגות בא"י

כרב ראשי לתל אביב יפו בבית הכנסת אוהל מועד

כראשון לציון והרב הראשי לישראל

יחד עם הראשון לציון רבינו מרדכי אליהו זצ"ל

'חלאקה' לנכדו של הרב שלמה זביחי שליט"א

בטקס היבחרו לראשון לציון והרב"ר לישראל

בלשכתו בירושלים, חותם על הסכמה

ביושבו כסנדק בבית מילה

מקבל טלית חדשה בערב יום הכיפורים

מייעץ למוורנו הרב שלמה זביחי בענייני המוסדות

עם תלמידו חביבו כבנו הרב שלמה זביחי שליט"א בכתיבת אות בספר תורה

עם הרב שלום אלישיב זצ"ל והרב ישראל מאיר לאו שליט"א

מרן בביקורו הנדיר באיראן בשנת 1975, שידועה היתה חביבותו ליוצאי פרס שומעי לקחו

מרן עם אביו רבי יעקב עובדיה זצ"ל ובנו רבי יעקב יוסף זצ"ל

מרן יוזם רעיון ה'ב'ר בי רב' ביום העצמאות במוסדותו 'תפארת רפאל' בתל אביב

אימרת השבוע

"חיים של בטלה - כמוהם כמוות בטרם עת!" (רבי אריה לוי)

עֲשֵׂה לָךְ רַב

מדור ההלכה על פי הראשון לציון הגאון
מזן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

הַלְכוֹת הַדִּלְקַת נְרוֹת שַׁבָּת

א. מצווה מדברי סופרים להדליק נר בערב שבת ויהא זהיר במצוה זו ולעשות נר יפה דאמר רב הונא: הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים. וראוי לאשה להתפלל אחר ההדלקה שהשי"ת יתן לה בנים תלמידי חכמים מאירים בתורה, כי בשעת עשיית המצוה התפלה נשמעת יותר. **הדלקת נר בשבת היא חובה על כל בית בישראל.** ובין האנשים ובין הנשים חייבים להיות בבתיהם נר דלוק בשבת, אלא שהנשים מצוות על זה יותר מן האנשים. מפני שהן עקרות הבית ועוסקות בצרכי הבית, וגם הן מצויות בבית. לפיכך מי שמתגורר בגפו, כגון אלמן, מברך ומדליק על הנרות שמדליק בביתו.

ב. מעיקר הדין די להדליק נר אחד, לכבוד שבת. מכל מקום מנהגינו להדליק לפחות שתי נרות כנגד זכור ושמור, וכל המרבה בנרות לכבוד שבת הרי זו משובת. ויש הנוהגות להדליק שבעה נרות או יותר. ויש מדליקות נרות כמספר הנפשות של בני הבית. וכשנולד ילד מוסיפים עוד נר. מנהג יפה לתת כסף לצדקה קודם ההדלקה.

ג. אישה שהדליקה נרות שבת, ואחר מספר רגעים מההדלקה כבו הנרות מהרוח וכיוצא בזה, אם ברור לה שעדיין לא שקעה החמה צריכה לחזור ולהדליק הנרות בלי ברכה, ואם חוששת שכבר שקעה החמה לא תדליק הנרות מחשש חילול שבת. ואם קיבלה שבת בפירוש, או שהיא מבטלת אשכנזי הנוהגות לקבל עליהם שבת בהדלקה, תאמר לבני הבית שלא קיבלו עליהם שבת להדליק את הנרות (קודם שקיעה). ומכל מקום מעיקר הדין אם כבו הנרות אינו זקוק להדליקם.

ד. טוב שהאיש יעסוק בתיקון הנרות, שיניח הנרות בפמוט, וכדו'. ויש נוהגים שהבעל מדליק את הנר בלי ברכה, ומכבה מיד, כדי להכניסו שידלק היטב. מי שאין אשתו מדליקה מאיזו סיבה, חייב להדליק נרות שבת וי"ט, ולברך עליהם.

ה. בחור הלומד בשיבה עם פנימיה צריך להדליק נרות שבת בחדר השינה שלו. וצריך שהנרות יהיו גדולים שיעור שכאשר יחזור מסעודת ליל שבת ישארו דלוקים. ובעת שמדליק הנרות יברך לפני ההדלקה, ואם יש בחדר כמה בחורים הישנים שם, האחד ידליק בתורנות, והאחרים ישמעו ויצאו ידי חובתם. ואין הבדל בזה אם ההורים נמצאים בארץ או בחו"ל.

ו. הברכה צריכה להיות קודם ההדלקה, שאפילו לדעת האומרים שקבלת שבת תלויה בהדלקת הנרות, אין האשה מקבלת שבת בברכה, אלא עד שתסיים הדלקת כל הנרות שברצונה להדליק לכבוד שבת. וממילא דין הדלקת נרות בערב שבת ככל שאר המצוות שמברכים עליהם עובר לעשייתן. דהיינו קודם עשייתן. כדאיתא בפסחים (י:). וכן פסק הרמב"ם בזה הלשון: וחייב לברך קודם ההדלקה, בא"י אמ"ה אקב"ו להדליק נר של שבת. ולדעת הרמב"ם (סוף פרק ג מהלכות אישות) אם בירך אחר עשייתן ברכה לבטלה היא. ולכן אשה המברכת לאחר ההדלקה נכנסת בספק ברכה לבטלה לדעת מרן השולחן ערוך. ואף שהאשכנזים נוהגים כדברי הרמ"א לברך אחר ההדלקה, מנהג הספרדים לכל עדותיהם לברך קודם ההדלקה, על פי דעת הגאונים והרמב"ם והשולחן ערוך, ואין לשנות מהמנהג. ומה שראינו בכמה קהילות שגם הספרדים נהגו כדעת הרמ"א, עשו כן על פי הוראות רבני האשכנזים, שלא טוב עשו בעמם להורות לספרדים נגד דעת מרן השולחן ערוך, ולכן יש להחמיר ולחזור למנהג הקדום של הספרדים, לברך קודם ההדלקה. ומצווה להודיע דין זה בשיעורי תורה, להודיע לעם שכן דעת רבותינו הפוסקים הראשונים. ואין לשנות מדבריהם כלל.

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע	ניו יורק
5:50	5:48	5:49	5:50	5:56
6:40	6:38	6:39	6:40	6:54
7:20	7:16	7:17	7:19	7:25

עלון השבוע מוקדש לעילוי נשמת מורנו ורבנו
עטרת ראשנו רבן של כל בני הגולה הראשון לציון הגאון
מרן רבינו עובדיה יוסף בן גורגיה ויעקב זצוק"ל
נפטר ב-ג' חשוון תשע"ד (2013). זכותו תגן עלינו - אמן

פְּרִשְׁת הַשָּׁבוּעַ

נח

הַפְּטָרָה

"רַי עֲקָרָה"
ישעיה נד'

תלמוד תורה לבנים

שיעורי תורה ויהדות לכנות

כולל ובית מדרש

כנסים תורניים

קידוב רחוקים

מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד

דאגה לרווחת החיילים בצה"ל

עזרה לנזקקים

הדרכה רוחנית לעולים חדשים

מוקד עולמי לאמירת תהילים

שבועון תורני

לקבלת העלון בדואר - במייל או לתגובות: refael260@gmail.com

הנצחה לזכר יקירכם ותרומות - נא לשלוח לתלמוד תורה ומפעלי חסד "תפארת רפאל"

המשרד: רח' קפלנסקי 1, קרית שלום, ת.ד. 12015 תל אביב, טל. 1-800-260-260